

PLÁČ BETLÉMSKÝCH MATEK

Kázání ze soboty 02.01.2016 - br. Michal Balcar

On tedy vstal, vzal v noci dítě i jeho matku, odešel do Egypta a byl tam až do smrti Herodovy. Tak se splnilo, co řekl Pán ústy proroka: „Z Egypta jsem povolal svého syna.“ Když Herodes poznal, že ho mudrci oklamali, rozlítl se a dal povraždit všechny chlapce v Betlémě a v celém okolí ve stáří do dvou let, podle času, který vyzvěděl od mudrců. Tehdy se splnilo, co je řečeno ústy proroka Jeremiáše: „Hlas v Ráma je slyšet, pláč a veliký nářek; Ráchel oplakává své děti a nedá se utěšit, protože jich není.“ Ale když Herodes umřel, hle, anděl Hospodinův se ukázal ve snu Josefovi v Egyptě a řekl: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku a jdi do země izraelské; neboť již zemřeli ti, kteří ukládali dítěti o život.“ On tedy vstal, vzal dítě i jeho matku a vrátil se do izraelské země. Když však uslyšel, že Archelaos kraluje v Judsku po svém otci Herodovi, bál se tam jít; ale na pokyn ve snu se obrátil do končin galilejských a usadil se v městě zvaném Nazaret – aby se splnilo, co je řečeno ústy proroků, že bude nazván Nazaretský.

Úvod

Předminulou sobotu jsem kázal na Marii chvalozpěv - Magnificat. Tehdy jsem se vám přiznal, že když čtu biblický vánoční příběh, vždy mi před očima běží mentální obrazy ladových Vánoc. Ten klid a idyla zapadlé malé české vesnice, jež je tak nevýznamná, že se jí veliká zla velkých národů ani netýkají. Takhle představa nakonec žije stále i v dnešní době. Říkáme si v duchu, že bychom k sobě měli být na Vánoce hodnější a slušnější. Máme pocit, že bychom měli přispět na něco dobrého, protože na to Vánoce přece jsou. Jenže už samotné biblické vyprávění nám tuhle iluzorní bublinu nemilosrdně propíchně vyprávěním o dětské genocidě. Jednoduše paranoici bažící po moci žádné Vánoce nemají. To platilo v roce 4 před Kristem a platí to i v roce 2015 po Kristu.

Herodes veliký

Důvod proč tomu tak je, se v Bibli nazývá Herodes. V dějinách potom Herodes veliký. Kdo byl tenhle král, jehož jméno se stalo synonymem pro vraha dětí? Velmi schopný politik, jenž se zásadním způsobem zapsal do dějin Izraele tím, že nechal přestavět jeruzalémský Chrám. Kromě Jeruzalémského chrámu Herodes přestavěl i královský palác, dále Samaří – které přejmenoval na Sebasté (řecká podoba jména Augustus), vybudoval přístav Caesarea Maritima, pevnost Masadu a Jeskyni patriarchů a mnoho dalších staveb. Izraelští archeologové (pod vedením Ehuda Necera) našli pravděpodobně jeho hrobku v květnu 2007 v pouštní pevnosti Herodeon (jižně od Jeruzaléma), kterou Herodes založil kolem roku 23 př. n. l. Herodes nebyl původem Žid. K judiasmu konvertoval a vzal si židovskou manželku.

Současně byl Herodes člověk paranoidní. Víme od Josepha Flavia, že ze strachu o to, že usilují o jeho trůn, nechal popravit svou ženu a své dva syny. Císař Augustus to ironicky glosoval tím, že je lepší být Herodovým vepřem (řecky hys) nežli jeho synem (řecky hys).

O vraždění neviňátek nemáme žádné mimobiblické záznamy, což ovšem neznamená, že k této události nemohlo dojít. Někteří historici ho zpochybňují, ale jiní se kloní k názoru (pro mne přijatelnému), že Betlém byl tehdy malou vesnicí a zabitých dětí nebylo více než 20. Událost psychologickému profilu Heroda každopádně odpovídá.

Útěk do Egypta

Zemřelo méně než dvacet dětí, ale mělo jich být o jedno více. Jedno bylo zázračně zachráněno. Tenhle příběh už přece z Bible známe. Schéma — v zemi zaslíbené je nebezpečí, pojďme do Egypta — tady už bylo dříve. Je pravda, že v Egyptě se to sice může protáhnout (na 400 let), nebo jinak zvrtnout (manželka skončí v harému nebo se staneme otroky a nebude nás chtít faraon pustit). Tenhle model jsem viděl u Abrahama, Josefa, části přesídlenců během babylónského exilu (Elefantině). 'Jdi do Egypta' je jednoduše model hluboce zakořeněný v Božím lidu. Ježíš s Marií a Josefem odešli a všechno dobře dopadlo. Sláva Bohu na výstestech!

Slzy betlémských matek

Jenže — musíme se ptát — jaktože se anděl nezjevil také ostatním matkám betlémských dětí? Proč byly ostatní děti hozeny přes palubu? Tenhle příběh mi připomíná schéma mnoha zázračných zkušeností, které jsem slyšel ve sborech. "Všude kolem vybuchovaly bomby a umírali lidé, jenom já jsem se modlil a přežil, protože Hospodin přece nenechá svého spravedlivého na holičkách." Jenže, co ti ostatní? To nebyly Boží děti? Nemodlili se? Co ostatní betlémské děti a co jejich matky? Staly se příslovecnými třískami ve rčení: "Když se kácí les, létají třísky?"

V Bratřech Karamazových říká Ivan, jeden z bratrů, že nic nemůže odůvodnit utrpení dítěte. Dodává, že, jestli tohle je cena za spásu světa, raději vrátí Bohu svou vstupenku.

Samozřejmě, to není žádný racionální argument, spíš výkřik velké rozervané ruské duše. Ale cítíme, že na tom něco je. Ani my nechápeme, jak příchod Spasitele může souviset s vražděním dětí. Nevidíme, jak příchod Spasitele může obstát před vražděním miminek, jako by byla vánoční radost zcela vymazaná touto hrůzou.

Kdo je vinen?

Jedině a prostě Herodes. On je tím, kdo páchá zlo. Pokud si v důsledku jeho činu klademe otázky o Boží dobrotě, je to posouvání viny na jinou postavu. My lidé nepotřebujeme žádné nadpřirozené alibi proto, abychom si navzájem dělali nepředstavitelné ukrutnosti. Stačí, abychom uvěřili, že jsme výjimeční a právě na nás spočívá všechna tíha celého světa. Bez nás by to nešlo. Beze mě by to nešlo. Já jsem důležitý. Důležitější než všichni ostatní. Oni jsou postradatelní, já ne. Obětovat někoho z těch bezvýznamných lze, ale mne ne. Tenhle pocit není exkluzivním majetkem králů. Funguje i v malém, ba i v tom nejmenším. Funguje moc dobře i v církvi. Moc v sobě skrývá velká pokušení a málokdo jí odolá.

Vinen je Herodes a my nesmíme přistoupit na tyranovu hru. Kdyby tři králové Heroda neprovokovali, nemuselo k tomu dojít? To je typické pro myšlení týrané oběti. "Kdybych ho neprovokovala, nemusel by mě bít." Jenže časem se ukáže, že provokace je cokoli, i úplně běžné chování. Pokud platí výrok Ivana Karamzova o utrpení dětí, pak primárně a jedině je třeba aplikovat ho na Heroda.

Neviňátka nezemřela kvůli Ježíši, ale kvůli Herodovi.

Proč Bůh nezachránil všechny?

Pokud už se máme ptát, proč Bůh nezachránil betlémská neviňátka, potom proč nezachránil všechna neviňátka? Potažmo, proč nezachránil všechny lidi na světě, kteří umírají nevinně? Proč nezachránil všechny lidi na světě, kteří umírají? Proč jedno odešlo do Egypta a ostatní musely zemřít?

Bůh zachránil jedno neviňátko právě kvůli těm, která musela zemřít. Ježíš je tady právě proto, že na světě umírají malé děti. A musel být zachráněn proto, aby zachránil tyto nevinné děti. Církev říká, že se jednalo o betlémské mučedníky, tedy svědky Kristovy. První mučedníky. Jím byla například zasvěcena Betlémská kaple, ne místu, kde se Ježíš narodil. Kdo tedy osuší slzy matek, jejichž děti zemřely kvůli řádění šíleného paranoika? Právě ten jediný, který unikl. Vše nakonec spočívá jedině v tom, zda věříme posledním slovům, která Ježíš pronesl: *"Je mi dána veškerá moc na zemi i na nebi."* (Mt 28,18)